

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès
Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori
Quadrimestre de primavera Curs 2011 – 12

Urbanística VIII

Projectes de Ciutat

en la ciutat - mosaic- territorial

Els llocs i els temes emergents de projecte a la Barcelona metropolitana
<http://urb8.50webs.com>

LABORATORI D'ESTRATÈGIES PROJECTE DE CIUTAT

Estratègies urbanes i territorials en la Barcelona metropolitana
Sant Andreu de la Barca

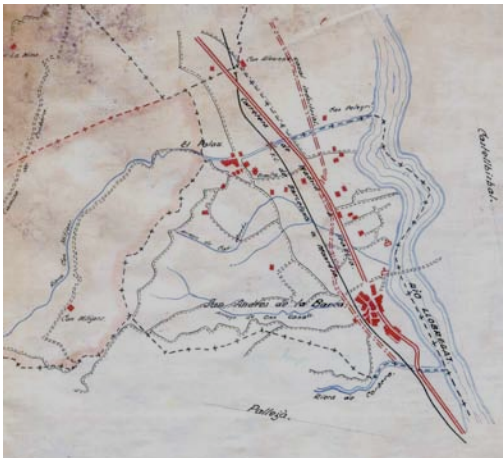
Sant Andreu de la Barca està situat en el nord de la vall baixa del riu Llobregat, en un enclau territorial estratègic ja que ha estat històricament el lloc de pas de les xarxes que comuniquen Barcelona amb els territoris de l'interior i sud de Catalunya i de la península Ibèrica, a través del congost de Martorell, en el que avui podríem considerar una de les portes de la ciutat metropolitana de Barcelona.

L'actual situació urbanística de Sant Andreu de la Barca, es caracteritza per haver esgotat les opcions de creixement, en termes de nova ocupació de sòl, i per tant havent assolit un perímetre urbà màxim donades les característiques del terme municipal, planteja el repte d'abordar actuacions de millora de la ciutat existent pel que fa a la seva estructura i composició interna, així com de les relacions ciutat - territori, d'acord amb les noves demandes urbanístiques, ambientals, culturals, socials i econòmiques.

Algunes informacions

El municipi se situa en un àmbit geomorfològic conegut com "cubeta de Sant Andreu de la Barca", una plana pluvial formada entre el congost de Martorell, la Roca de Droc i la desembocadura de la riera de Rubí. La superfície del municipi és de 5,53 km², el més petit en superfície del Baix Llobregat, i té una població de 26.401 segons dades del padró municipal de 2009. El nucli urbà es situa entre els 35 i els 70 metres d'altitud

El nom històric de Sant Andreu de la Barca es remunta a l'Edat Mitjana, quan era Aigüestoses de Llobregat, representant les "aigües tallades" que suposaven la *Cubeta de Sant Andreu*, l'aquífer del riu Llobregat on s'assenta el municipi. L'actual topònim arriba dels forans al municipi, quan feien referència a Sant Andreu (apòstol pescador i barquer) de la Barca per ser usuaris del servei de la barca de Sant Andreu per creuar el riu Llobregat.

Sant Andreu de la Barca va ser, en els seus orígens, un municipi format per dos nuclis connectats per l'antic camí de Palau. El primer i més extens, era el nucli parroquial de Sant Andreu i voltava l'església i els seus entorns més propers fins la carretera de Barcelona a Madrid. El segon nucli, El Palau, era de dimensió més reduïda i es va assentar al nord del municipi entorn la Capella de Santa Madrona, l'actual Ermita de Palau.

Les primeres infraestructures es remunten al segle XVIII. El 1765 s'inaugura el pas del Camí Reial de Barcelona a Madrid per Sant Andreu. Al Camí Reial hi naixien els carrers de la Palla, la Font i del Sol, vials encara presents i característics del casc històric de Sant Andreu.

El 1898 es construeix el Canal Sedó, un canal industrial que neix de les pretensions d'una indústria hidroelèctrica de Castellbisbal per portar energia elèctrica a les poblacions més properes. Aquesta traça ha estat una important barrera urbana. El 1982 es cobreix parcialment en el seu tram residencial. Durant la dècada dels seixanta i setanta varen començar a aparèixer les primeres

indústries, edificacions aïllades situades als arenys, i juntament a elles es començaren a assentar les primeres cases d'estiueig formant l'actual Colònia del Palau.

No és fins la dècada dels vuitanta i noranta, amb la redacció del Pla General d'Ordenació de 1981, que el municipi no desenvolupa el creixement urbà que uneix físicament els dos nuclis històrics.

El procés de creixement dels municipis de la regió metropolitana i l'ocupació territorial de la mateixa, ha generat fortes disfuncions urbanístiques, ambientals i socials. En lloc d'una nostàlgia sobre el territori perdut, el 'projecte de ciutat' exigeix una actitud renovada per fer front a les demandes socials de qualitat de vida, de qualitat urbana i de sostenibilitat ambiental alhora que cerca l'identitat urbana i el lloc específic dins els territoris metropolitans.

Quines són les estratègies i les actuacions que s'estan desenvolupant des de la política urbanística municipal i des de les instàncies supramunicipals? Quines estratègies o actuacions es podrien proposar de bell nou?

Per tal d'aprofundir en aquestes qüestions es proposa un exercici conjunt de curs, que faci un 'survey', una radiografia de l'estat de l'art del territori de Sant Andreu de la Barca mitjançant una mirada analítica sobre els seus 'problemes' i 'oportunitats' a l'escala de la ciutat i de la ciutat-regió metropolitana, per tal de proposar estratègies, actuacions i propostes projectuals per abordar-les, en clau de "projecte de ciutat".

Com procedir amb l'exercici?

En grups de 2 desenvoluparem el següent treball que es detallarà en les sessions de tutoria de grup:

PROCEDIMENT que seguirem

Observar Anàlisi	Comprendre Avaluació	Actuar Proposta
----------------------------	--------------------------------	---------------------------

FASES de producció del treball

Debilitats Amenaces Fortaleses Oportunitats	Impressions Dades Documentació Referents	Estratègies Actuacions Propostes
--	---	--

DOCUMENTS que generarem

2. DIAGNOSI-DAFO	1. IMPRESSIONS 3. ATLAS	4. QUADERN DE PROPOSTES
-------------------------	--	--------------------------------

LABORATORI D'ESTRATÈGIES PROJECTE DE CIUTAT

Estratègies urbanes i territorials en la Barcelona metropolitana Sant Andreu de la Barca

Impressions, Diagnosi, Atlas i Quadern de projectes

1. IMPRESSIONS

> Objectius: transmetre les percepcions de la primera visita al municipi mitjançant el format fotogràfic. Preparar itinerari, elaboració de quadern d'imatges, primers apunts i notes.

> Alguns tòpics de referència:

- Ciutat heretada - Ciutat transformada
- Ciutat fosca_Ciutat de clars obscurs
- Ciutat de grumolls_Ciutat heterogènia
- Ciutat de ponts_Ciutat de desconexions
- Ciutat dependent_ Ciutat centre
- Ciutat connectada_Ciutat dividida
- Ciutat obrera_Ciutat dormitori
- Ciutat densa_Ciutat de convivència
- Ciutat compacta_Ciutat jardí
- Ciutat comercial_Ciutat multicultural
- Ciutat ferida_Ciutat roturada
- Ciutat trencadís_Ciutat descompensada
- Ciutat limitada_Ciutat de multirealitats
- Ciutat monofuncional_Ciutat d'oportunitats

> Format paper: 10 postals 10x15cm, encadenades i desplegable en vertical

> Format digital: arxiu pdf únic de mida<25Mb

2. DIAGNOSI_INFORME DAFO

> Objectiu: identificar Debilitats - Amenaces - Fortaleses - Oportunitats del municipi i llur rol interterritorial

> Format paper: 1 full din-a4 vertical

> Format digital: arxiu pdf únic de mida<25Mb

3. ATLES

> Objectiu: mapificació interpretativa de la realitat urbana i territorial a partir dels continguts proposats.

> Format paper: fulls a3 vertical. Espai 2cm inferiors amb nom autors esquerra i títol treball dreta, tipografia Arial

> Format digital: arxiu pdf únic de mida<25Mb

> Continguts (índex de referència):

ENCAIX TERRITORIAL

- Sant Andreu de la Barca en la Vall baixa del Llobregat

MEDI RECEPTOR_TERRITORI SUPORT

DADES

- Timeline de les dades i fets històrics rellevants en la evolució urbana del municipi

ESPAIS OBERTS TERRITORIALS

- La Serra de l'Ordal
- El riu Llobregat

EVOLUCIÓ URBANA I DEL TERRITORI

ESPAI PÚBLIC URBÀ

- Classificació tipològica
- Classificació jeràrquica, criteris de continuïtat, localització i accessibilitat
- Classificació segons usuaris
- Nivells i qualitats d'urbanització
- El verd urbà
- Mobiliari urbà: tipus, criteris de localització i de idoneïtat
- Senyalètica urbana

SISTEMA D'ESPAIS LLIURES TERRITORIALS

ELS EQUIPAMENTS

- Tipologia, posició i mida
- Programa , intensitat, permeabilitat, àrea de servei, freqüència d'ús
- Nivells d'accessibilitat

INFRAESTRUCTURES

- El Canal Sedó

XARXES DE LA MOBILITAT

- La nacional II
- Els espais del peató
- Els espais del transport públic
- Les estacions de ferrocarril
- Servei BiciSAB

TEIXIT EDIFICAT

- Nivells de consolidació: antiguitat, manteniment i ocupació
- Àmbits d'obsolescència urbana

VORES URBANES

- Àmbits degradats
- Àmbits residuals
- Àmbits en transformació

ACTIVITATS ECONÒMIQUES

- El comerç urbà
- Activitats terciàries
- L'activitat industrial

XARXES AMBIENTALS

- Dades ambientals del municipi

- Vectors ambientals
- La gestió dels residus i l'espai públic
- La gestió del cicle de l'aigua

PATRIMONI

- Esdeveniments culturals comunitaris i l'espai públic
- Elements, espais i conjunts arquitectònics

PAISATGE

- Components del paisatge
- Panoràmiques i enclaus visuals
- Skyline

FACTORS SÒCIO-ECONÒMICS

- Dinàmica socioeconòmica del municipi
- Perfil dels agents socials

4 QUADERN DE PROJECTES

> Objectiu: plantejament d'estratègies, actuacions i propostes de projecte de ciutat, a partir de la interpretació de la realitat urbana i territorial (Impressions, DAFO i Atles) i de les oportunitats detectades.

> Format paper: fulls a3 vertical. Espai 2cm inferiors amb nom autors esquerra i títol treball dreta, tipografia Arial

> Format digital: arxiu pdf únic de mida <25Mb

> Continguts (índex de referència) temes projectuals:

- Les articulacions dels límits de la ciutat amb l'Ordal i la Ball baixa del Llobregat
- El sistema verd Sant Andreu de la Barca, els espais naturals i el system parc metropolità
- La reprogramació d'usos i el reciclatge dels teixits urbans
- La reprogramació de les activitats econòmiques i els nous espais de la producció
- La valorització ambiental, propostes per la millora del metabolisme urbà
- Propostes per la nova gestió de la mobilitat i la transformació del carrer i l'espai públic
- Nous centres urbans: eixos urbans i places equipades
- La reconversió de la N-II com a avinguda metropolitana intermunicipal
- La integració del ferrocarril
- Projectes en els teixits residencials i els espais de les activitats econòmiques
- La façana del riu
- La façana del parc de l'Ordal
- ...

Materials a disposició :

Bases

- Cartogràfiques (dwg)
- Ortoimatges (dwg, jpg)

Documents de Planejament

Avanç de Pla del POUM, desembre 2011

http://www.sabarca.cat/Plantilla1/_c5ukEh6FaEjoaXI73kUEwGNKID8wbOzH

Bibliografia local

XOSÉ LOIS GARCÍA (abril 1999). *"Tot descobrint Sant Andreu de la Barca"*, Ajuntament de Sant Andreu de la Barca.

XOSÉ LOIS GARCÍA (2000). *"Efemèrides històriques de Sant Andreu de la Barca"*, Ajuntament de Sant Andreu de la Barca, Centre d'Estudis Joan Falguera.

XOSÉ LOIS GARCÍA (2007). *"L'ahir i l'avui de Sant Andreu de la Barca"*, Ajuntament de Sant Andreu de la Barca.

XOSÉ LOIS GARCÍA (200?). *"Guia del patrimoni arquitectònic de Sant Andreu de la Barca"*, Ajuntament de Sant Andreu de la Barca.

Webliografia

Ajuntament de Sant Andreu de la Barca

www.sabarca.cat

Institut cartogràfic de Catalunya

www.icc.cat

Institut d'Estadística de Catalunya

<http://www.idescat.cat>

Registre de planejament de Catalunya

ptop.gencat.cat/rpucportal

Mapa urbanístic de Catalunya

ptop.gencat.cat/muc-visor

Observatori de l'activitat econòmica de les ciutats

www.eixos.cat

European Urban Knowledge Network, EUKN,

<http://www.eukn.org/Spain/es>